

Oergroen

Colofon

ISBN: 978 94 6365 427 2

1e druk 2022

© 2022, Jantine de Jong

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Illustraties: Jantine de Jong

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

<http://spetterende-theologie.nl>

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Oergroen

Gedichten

Jantine de Jong

 Elikser
UITGEVERIJ

Opgedragen aan mijn ouders

*Lit komme, lang om let, de stilte, de nacht, de dream.
En lit dêryn dyjingen yn dy't sochten, om it ljocht.*

1

Tsjêbbe Hettinga

Inhoudsopgave

Voorwoord	15
Aan mijn lezeressen en lezers	17
Oergroen	19
DUITSLAND/NEDERLAND	21
Woorden	24
Sluier	26
Beschermer der vrienden	27
Stroom	28
Jezus Gij Hoeder	29
De Zoon heeft mij bevestigd	30
Nocturne	31
Teruggegeven	32
Teruggevonden	33
Werkelijkheid	34
Dans	35
U leidt ons uit	36
Laagland	37
FRIESLAND	39
Drie sonnetten over de molen Het Lam in Woudsend:	
I. Zoeken	42
II. Vinden	43
III. Zijn	45
<i>Ma blessure</i>	46
<i>Ma demeure</i>	47
<i>Aimes ton quotidien</i>	48
<i>M'aimes tu?</i>	49
<i>Tu est ma fille bien-aimée</i>	50

<i>Ma detour</i>	52
Eclips in Tacoziyl	53
Vriend	54
FRANKRIJK	55
Hugenotenkruis	58
Grotte de Trabuc	59
Les Cévennes	60
De Zevensprong, zeven gedichten over Chartres:	
Opgang	63
Weg	64
Ontmoeting	65
Vensters van Chartres	66
Labyrint van Chartres	67
Cathédrale Notre-Dame de Chartres	68
Jezus Christus	69
BYZANTIUM/TURKIJE	71
Cappadocië	74
Wijnhuis	75
Draad	76
Thekla	78
Johannes - Efeze	79
Hagia Sophia - Constantinopel	80
WEER THUIS I	83
Jeugdherinneringen	85
De morgenzon – een lied voor Stille Zaterdag	87
Jezus	88
St. Jozef	89
Kerst in de Bron – Clarissen	90

Mijn nieuwe land	91
Ter nagedachtenis aan Ida Maria Numan (Woelders-)Stuart	92
Chartres – Papa	93
Dicht-ende	94
SYRIË LIBANON JORDANIË	95
Sterrenkruis	98
Overwinning	99
Syrische woestijn	100
Moederstroom	101
Heimwee naar de Oergrond	102
Verwachting	103
Aleppo	104
Doop	105
Ontmoeting	106
Windvang	107
Al Ghab	109
Resafah	110
Hemelvaartsdag	111
Syrië	113
Roterend leven	114
Syrisch kruis	116
Eerste Nisan	117
Bosra	118
Jezus te voet	119
Rabbat Amon	120
Nebo	121
Wijsheid	122
Woestijnwonder	123
Sela - Petra	124
Terugreis	126

BEGIJNHOVEN VLAANDEREN	127
Begijnhof St. Elisabeth Gent	130
Begijnhof Diksmuide	131
Begijnhof Kortrijk	132
Begijnhof Herenthals	133
Begijnhof Turnhout	134
Begijnhof Dendermonde	135
Begijnhof Gent	137
Begijnhof Diest	138
Begijnhof Aarschot	139
Begijnhof Leuven	140
Begijnhof Hoogstraten	141
Fietstocht langs de Lieve – Lovendegem	142
WEER THUIS II	143
Wortelgrond	146
Verlangende dans	147
Vrouwe van God	149
Schepping – Skylge	150
Mijn huis	152
Vergezicht	153
Terugkijken en vooruitkijken	155
De Noordzee	156
SCHOTLAND	157
Falkirk	159
Oerklank	160
Licht in het midden	161
Schotland vanuit de lucht	163
Wortels	164
Battlefield of Culloden	166

Homecoming Scotland	168
Beaully in de Highlands	169
Stirling Silver	171
The Holy Island of Lindisfarne	172
ISRAËL	175
Israël in het dagelijks leven	177
Dakkamer	180
De trein naar Jeruzalem	181
Ein Kerem	182
Nes Ammim	183
Lavra Netofa	184
Tsfat	186
Jeruzalems muren	188
Panorama Jeruzalem	189
Petrus in Banden	192
GROTE VROUWEN	193
Barbara	195
Hildegard van Bingen	197
Sr. Anke Langmaack	200
Vrouwenheiligdom Bonn	202
Keizerin Theophanu	204
St. Melangell van Wales – een ballade op de tederheid	208
Vriendschap in Chevetogne	211
Kathleen Ferrier	214
Stientje en haar moeder in de Spaarndammerbuurt	215
Wenen met de wenenden – Oekraïne	217

WAT HET KOSTBAARSTE IS	219
Mijn land Anno Domini 2022	221
Amsterdam	225
De lachende Jezus	228
De vreugdedans van God	230
Liever de liefste Mary-Klara	232
Saartje	233
Nawoord	235
Dankwoord	237
Verklarende notities	239

Illustraties

Molenmechaniek
Sloten, Friesland
Naar het Labyrint van de kathedraal van Chartres
Hagia Sophia, Constantinopel
Reuzewaterraderen uit de Romeinse tijd, Hama
Begijnhof Brugge
Synagoge in Tsfat
Nicolaaskapel Nijmegen
Dominus Flevit (vert.: De Heer weent), Jeruzalem
Kroon van Hildegard van Bingen

Voorwoord

Deze bundel is er een van mystiek en verzet. Verzet tegen heerschappij en mannelijk doodzwijgen van grote vrouwen. Mystiek, omdat het Jantines Godservaringen beschrijft, daar waar zij opgaat in de natuur en de kunst, en in sporen van eigentijdse en oeroude spiritualiteit op plekken van gestolde en beleefde schoonheid. Die ervaringen probeert Jantine in woorden te vangen, in taal mededeelzaam te maken voor ons, haar lezers m/v.

In Oergroen zingt een verlangen naar vervulling. Naar vrede en recht, naar de nabijheid van de Eeuwige alomtegenwoordig. Soms meende ik het zusje te horen van Daniël, met zijn meeslepende visioenen, dan weer het zusje van Johannes op Patmos, dappere schrijver van het boek Openbaring.

Oergroen lezen is pelgrimeren. Meelopen met Jantines gelovige pelgrimage door het leven. Meevoelen met haar mystieke ervaringen, haar regenboog aan gevoelens en emoties, haar thuiskomen in ontelbaar veel kostbare momenten, thuisgebracht aan zee, in het groen, tussen de stenen, in het openstaan voor tegenslag én belofte, in ontmoetingen met mensen. In ontmoetingen met vrouwen: grote vrouwen, heilige vrouwen, vrouwen die verschil maakten, vrouwen die geen talent hadden voor ondergeschiktheid. Zo ben ik al lezend met Jantine op reis geweest. Door Europa, in Nederland, in het Midden-Oosten, door haar rijke binnenwereld. Haar ziel spreekt in deze gedichten. Taal met muziek erin, taal van grote schoonheid, taal die de snaren van ons eigen innerlijk tot klinken wil brengen.

Minnezangen, dat zijn het. Zo wil ik Oergroen het liefst verstaan: als een ode aan de liefde. Liefde met een hoofdletter en liefde met een kleine letter. Veelkleurige, grenzeloze, pittige, vrolijke, eigenwijze, warme, genadige L/liefde. Dat die liefde haar weg mag vinden naar veel lezers en lezeressen en hun harten mag verwarmen!

Paula Irik

Aan mijn lezeressen en lezers,

Deze gedichten beslaan een groot deel van mijn leven.

Sommige gedichten zijn reeds dertig, ja zelfs veertig jaar oud, andere gedichten zijn gloednieuw. Ik heb gemeend dat het goed zou zijn deze gedichten te publiceren. Ik had kunnen wachten tot na mijn dood, maar er moet nogal veel werk verzet worden aan een boekuitgave. Dit kon ik anderen niet aandoen. Vandaar dat deze bundel nu verschijnt. Mijn zeventigste levensjaar is voltooid.

Het zijn gedichten waarin beeldtaal een grote rol speelt. Deze beeldtaal is vooral geïnspireerd door beelden uit de Bijbelse literatuur. Kenners van deze literatuur zal het een en ander vertrouwd overkomen. Ik hoop echter dat de beschrijvingen van de historische plaatsen en de geschiedenis daarmee verweven ook de moeite waard zijn. Veel gedichten gaan over onderwerpen die ons allen op gezette tijden bezighouden, zoals liefde, afscheid nemen, je plaats vinden en je positie innemen tot de overgang uit dit leven.

In deze bundel bevinden zich sonnetten, maar ook gedichten die we als hymnes betitelen. Dit is een dichtvorm zonder rijmschema en het metrum is vrij. De Amerikaanse dichteres Amanda Gorman trad hiermee laatst op de voorgrond tijdens de inauguratie van de Amerikaanse president Biden.

Het lijkt erop dat ik u in deze gedichtenbundel meeneem door mijn leven. Maar het is voor mij eerder zo dat ik meegenomen werd naar deze plaatsen om iets wezenlijks te leren. En daar neem ik u nu mee naartoe. De gedichten kwamen voort uit de confrontatie en ontmoeting met con-

crete plaatsen en landschappen en met concrete mensen onderweg. Paulus, die ik uit het waterbad zag opstijgen, was een reëel bestaande man die zich in een waterpoel aan het wassen was, dicht bij Tarsus. Avila in Turkije werd levend door een ontmoeting met Turkse studenten religiegeschiedenis die op stage waren geweest in Avila om de spiritualiteit van Teresa van Avila te bestuderen. Zulke ingrediënten in het gedicht werden wel in het perspectief geplaatst van de droom over en de hoop op de eenheid van een humaan christendom en de solidariteit van dat humane christendom met en van alle mensen tot andere mensen, wie en wat ze ook mogen zijn. Ik wil graag ruimte laten om deze droom en deze werkelijkheid met behulp van de verklarende notities achter in deze bundel zelf te ontwaren en te ontwarren. De kleine cijfers onder sommige gedichten verwijzen naar deze notities, waarin een of meerdere termen uit het betreffende gedicht worden toegelicht.

Jantine de Jong

OERGROEN

Kijken in het groen is voor mij een weldaad. Hildegard van Bingen zei het al: “Grünkraft ist die besondere Kraft, die alle Geschöpfe der Natur in sich tragen. Sie ist das ordende Prinzip, das alle Lebendigen zur Grunde liegt.” Er is een kracht uit de eeuwigheid en deze kracht is groen. Uit lichtgroen zijn de hemel en de aarde geschapen en alle schoonheid van de wereld. Groen is voor haar de kleur van het midden, van harmonie, van vrije doorgang-stoplicht!-ontspanning.

Deze Hildegard, theologe, zuster, arts, voedingsdeskundige, visionaire en feministe avant la lettre, heb ik in de laatste jaren leren kennen. Ver voordat de film *De beentjes van Sint Hildegard* van Herman Finkers en Johanna ter Steege uitkwam. En deze Hildegard is mij een zuster geworden.

Ze leefde van 1098 tot 1179. Aan het eind van haar leven was ze abdis van haar eigen abdijen in Bingen en Eibingen aan de Rijn, ter hoogte van wat we nu als Rudesheim kennen. Van haar stamt het begrip *viriditas*. *Viriditas* betekent de groen- en groeikracht die al het leven schept en doet gedijen. Schepperkracht van God die overal vruchtbaarheid opwekt en tot een goed einde brengt. En dit in mens, dier en gewassen. Ik vertaal *viriditas* als ‘oergroen’.

Oergroen omvat al het leven voortgebracht vanonder de groene sluier van de Heilige Geest. Deze kracht vond ik terug op enkele plekken die ik doelbewust bezocht. En als je reist, neem je jezelf mee. Daar vond een wisselwerking plaats. Om de ervaren *viriditas* in mezelf op te nemen en

te laten werken, waren beelden nodig om dit werken van God in mij te begrijpen.

Beelden die me aan mijzelf vertelde wat ik had ervaren en geleerd. En die beelden gaf mij de natuur zelf als een spiegel waar ik in mocht kijken. Maar ik kies vooral voor deze titel vanwege de theologie van Hildegard van Bingen. Viriditas is de groene groeikracht, het groen dat balsem voor de ogen en ziel is. Deze gedichten beschrijven de worstelingen om en in dat groeien. Als judeo-christen, als wereldburger, als oecumenica. Het beschrijft ingeslagen wegen en losgelaten wegen. Ik beschrijf ook de worteling die ik gaandeweg gevonden heb. Door de worsteling volgde de worteling en de ontdekkingen wat Wijsheid is. In mijn binnenste, door begijnhoven, door plaatsen in het Midden-Oosten, in Israël, op plekken van spiritualiteit in Europa. Op plekken in de natuur, zo dor en droog als het maar kan, vond ik er oergroen, de wortelgrond van Goddelijke wijsheid die een bron van leven is.

Ik schrijf in het Nederlands; ik ervaar het Nederlands als een vrolijke, speelse en creatieve taal, die zich leent voor nieuwe woorden of combinaties van woorden. Ik hoop dat het door middel van deze taal gelukt is mijn hart en mijn ervaringen in poëzie uit te drukken.

Jantine de Jong